

KMETOVALEC.

Glasilo ces. kralj. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

Izhaja 1. in 15. vsaki mesec. — Udje c. kr. kmetijske družbe dobivajo list brezplačno, a neudje plačajo s poštnino vred 2 gld. na leto. Naročila naj se pošiljajo c. kr. kmetijski družbi, ali pa dotičnim podružnicam.

Štev. 22.

V Ljubljani, 15. novembra 1886.

Leto III.

Nekaj o reji goved z ozirom na mlekarstvo.

V novejšem času daje dostikrat mlekarstvo gospodarju glavni dohodek iz kmetije, zlasti ako je mogoče mleko prodajati takoj sveže, to je, frišno, ali je pa oddajati kaki večji mlekarski zadrugi, ki se bavi z razpečevanjem mleka. Skrb kmetovalčeva, ki se peča z mlekarstvom, je potem, si prizadevati, da dobi iz svojega hleva kolikor le mogoče dobrega mleka.

Oglejmo si pot, po katerem on to zamore doseči.

Ne le z dobro krmo (pičo) zamoremo doseči, da krava dobro molze, kajti ne vse krave pretvorijo z enakim vspehom krmo v mleko. Pri eni in tisti krmi dá ta krava več, druga zopet manj mleka. To je nasledek različnih lastnosti, različnih govejih plemen ali pasem. Znano nam je pa, da celó krave enega in tistega rodú različno molzejo. Vse to nas dovede do vprašanja, kako prav za prav mleko nastane. Poprej so mislili, da se mleko kar naravnost dela iz krvi, ki pride v mlečne žleze, sedaj pa vemo, da se mleko naredi iz razpadlih mlečnih žlez. Mleko se torej ne naredi kar naravnost iz krvi, ampak kri naredi mlečne žleze, ki potem še le razpadejo in se pomešajo z vodo, ki se iz krvi izpoti. Take razpadene mlečne žleze pa obstojé iz toľščobe (smetane), strovine in mlečnega sladkorja.

Množica mleka, ki ga krava dá, je v najtesnejši zvezi z razvitjem mlečne žleze. Krava, ki naj je dobra molznica, mora imeti krepko razvito mlečno žlezo, koja se zamore hitro pretvorjati. Mi vemo, da krave nekaterih plemen posebno veliko mleka dajejo, kakor na pr. holandske. Vse živali teh plemenov so tankega, drobnega okostja imajo dolg život, dolg in tanek rep, široko narazen stoječa rebra, in širok zadnji del, iz česar je sklepati na dobro razvita spolovila; tudi koža je tanka in mehka.

Oblika vimena je posebne važnosti. Vime naj zavzema velik prostor ter naj se razprostira bolj proti ozadji med zadnjima nogama, kakor proti tlam. Vime ne sme biti trdo in špehasto, ampak rahlo. Preveličeno naj je vime s posebno drobno kožo, ki je s fino dlako le prav malo obraščena ali pa, kar je še boljše, popolnem gola. Pusta ali volni podobna dlaka na vimenu je slabo znamenje. V tesni zvezi z mlečno žlezo so tudi žile ob trebuhu, ki peljejo v vime.

Pri ocenjevanji krave molznice je gledati na njene

stariše, kjer je pa vpliv bika najmanj tolik, kot od krave, kajti le biki, ki so sinovi dobro molznih krav, delali bodo teleta, ki bodo zadostovala. Žalibog, v tej zadevi gledé bikov naši gospodarji prav nič ne storé.

Izreja telet je z ozirom na njihovo prihodnjo mlečnost velevažna. Zavoljo krepkega razvijanja života naj je krma v prvem letu obilna in tečna. V drugem letu se ve da naj je krma manj tečna, zato da se živinče ne redi na škodo mlečnih žlez. Iz tega vzroka je mladi govedi dovelj prilike dati k pregibanju v prostem zraku, posebno dobro vpliva v tem smislu paša. Mlado junico zgodaj k biku pripustiti, to je, v 1½ do 2. leta je tudi priporočljivo, ker izkušnja uči, da pozno pripuščane junice nikdar dobre molznice ne postanejo. Se ve da mora pa biti junica za časa prepuščanja uže dovelj razvita in krepka, na kar je vedno čakati.

Starost krav tudi vpliva na njih dobroto, kajti do četrtega ali petega teleta gré množica mleka kvišku, potem pa ravno tako odjenjava. Pri dobrih rodovih nahajamo vendar-le dostikrat krave, ki še pri 10. teletu veliko mleka dajejo. Stare krave postanejo pa lahneje in so tu ti za mesnico manje vrednosti.

Na podlagi dolgoletnih izkušenj in zapisovanj računamo, da krava na leto petkrat toliko mleka dá, kakor je sama težka. Tako, na pr. krava, ki tehta 800 funtov, dá na leto 4000 funtov mleka ali 1936 litrov. Mi moramo tedaj ono kravo v hlevu najboljšo molznico imenovati, ki na vsacih 100 funtov svoje teže največ mleka dá. Zato ni zmirom tista krava najboljša molznica, ki ravno največ mleka dá, zraven je pa težka in posebno veliko krme porabi.

Za kmetovalca je velike važnosti, vedeti, koliko mleka krava v letu dá. Da to izvé, treba je molzti za poskušnjo. Molža na poskušnjo obstojí v tem, da enkrat na teden zmerimo mleko krave, ki ga tisti dan dá. Če konec leta seštejemo množico mleka, ki smo jo pri eni in tisti kravi 52krat v letu na gotovi dan v vsacem tednu našli, vemo prilično, koliko je krava celo leto nam mleka dala. Krave, ki dajo na leto manj kot 13—1500 litrov, je iz hleva odstraniti, ker ne plačajo več krme. Prevelik razloček v molži med posameznimi tedni naj je kmetovalcu vzrok za premišljevanje, da vé odstraniti napake, ki se so vrinile v hlev bodi-si zaradi strežbe, krme ali pa kaj drugega.

Mleko je zmes sledečih tvarin, ki so v kravjem mleku tako-le pomešane:

Vode je	86	do 90	odstotkov
sírove tvarine	2 1/2	" 6 1/2	"
tolščobe	2 1/2	" 4 1/2	"
mlečnega sladkorja	2 1/2	" 5	"
neorganskih snovi	1/10	" 4/5	"

Množina in sestava mleka je od raznih razmer odvisna. Nekatera plemena ali krave dajo več, druga manj mleka; to pleme ima bolj sladko, ono bolj tolsto mleko; krma in zdravje krave vpliva na kolikost in kakovost mleka.

Da dobimo od naših krav veliko mleka, ni dovelj izrediti dobre molznice, ampak glavna reč je dobra, primerna in zadostna krma. O krmenji krav molznic hočemo ob priliki kaj več pisati.

Živinoreja na Kranjskem.

Spisal Fr. Povše.
(Dalje).

Naša dežela toraj zamore na leto odprodati doma in izven dežele ptujim kupcem 32.080 glav, za kar se

izkupi gotovo lepa svota, katera pa bi bila še mnogo večja, ko bi bolje skrbeli za res zlahotno živino, katera bi še bolj vabila ptujcev kupcev v deželo.

Tu je še vir, kateri bi nam obilnejših dohodkov prinašati mogel, ne mudimo tedaj zboljšati ga!

Prienačimo še število mladine živine s številom krav, da moremo presoditi, koliko mlade govede pripada na pr. na slehernih 10 krav.

V I. pokrajini (Gorenjsko) je 39.532 krav in 35.501 mlade govede, torej na 10 krav 8-9 telet;

v II. pokrajini (Dolenjsko) je 29.050 krav in 31.069 mlade govede, torej na 10 krav 10-6 telet;

v III. pokrajini (Notranjska) je 17.880 krav in 19.267 mlade govede, torej na 10 krav 10-7 telet, ali v celi deželi je 86.452 krav in 85.837 mlade govede, torej na 10 krav 9-9 telet.

Ce primerjamo te številke z onimi v drugih deželah, razvideti moremo, da Kranjska spada v vrsto onih dežel, ki se v našem cesarstvu odlikujejo po večji odreji mlade govede.

Kranjska	ima na 10 krav	9-9 telet,
Štajerska	" " 10	8-0 "
Koroška	" " —	11-6 "

Pokrajine oziroma okraji	Število govedi		Izračunena številka	+ Pomnožitev ali zmanjšava	Mlada goved		Izračunena številka	+ Pomnožitev ali zmanjšava
	l. 1869	l. 1880			l. 1869.	l. 1880		
I. Gorenjsko	76989	93658	121	+ 21%	24735	35501	143	+ 43%
Brdo	7836	8801	112	+ 12%	2749	3457	125	+ 25%
Kamnik	8711	10196	117	+ 17%	2737	3507	128	+ 28%
Kranj	9645	11734	121	+ 21%	2944	4466	151	+ 51%
Tržič	1687	2255	133	+ 33%	438	885	202	+ 102%
Loka	10478	13160	125	+ 25%	3572	5046	141	+ 41%
Radoljica	11198	12032	108	+ 8%	4164	4545	109	+ 9%
Kranjska gora	2906	3904	134	+ 34%	1192	1889	158	+ 58%
Ljubljana	15958	20416	128	+ 28%	4601	7519	163	+ 63%
Mesto Ljubljana	951	935	98	- 2%	167	205	122	+ 22%
Litija	7619	10225	135	+ 35%	2171	3982	183	+ 83%
II. Dolenjsko	73431	87334	118	+ 18%	19127	31069	162	+ 62%
Zatičina	4458	7939	180	+ 80%	1137	3739	320	+ 220%
Trebnje	5632	5813	103	+ 3%	1476	2354	158	+ 58%
Rudolfovo	7723	10059	130	+ 30%	1579	3350	212	+ 112%
Žužemberk	3294	4754	144	+ 44%	855	1311	153	+ 53%
Mokronog	4436	5400	121	+ 21%	1194	2010	168	+ 68%
Radeče	3359	3926	117	+ 17%	708	1413	199	+ 99%
Krško	4699	5366	114	+ 14%	1037	1935	186	+ 86%
Kostanjevica	3462	4101	118	+ 18%	718	1561	217	+ 117%
Metlika	8371	10026	119	+ 19%	1774	3015	169	+ 69%
Črnomelj	5430	5335	98	- 2%	1662	1586	95	- 5%
Kočevje	11884	13348	112	+ 12%	2930	4104	140	+ 40%
Ribnica	5887	5916	1004	+ 4%	2235	2555	114	+ 14%
Velike Lašče	4796	5351	111	+ 11%	1822	2136	127	+ 27%
III. Notranjsko	39117	44152	113	+ 13%	11396	15261	133	+ 33%
Vrhnika	7742	8926	115	+ 15%	2530	3513	139	+ 39%
Logatec	6057	6601	109	+ 9%	1900	2169	114	+ 14%
Lož	4908	5288	107	+ 7%	1542	1872	121	+ 21%
Postojna	5174	5093	98	- 2%	1408	1707	121	+ 21%
Bistrica	2965	3948	133	+ 33%	417	980	235	+ 135%
Senožeče	2576	2684	104	+ 4%	924	987	105	+ 5%
Vipava	4796	5454	113	+ 13%	1420	1958	137	+ 37%
Idrija	4899	6158	125	+ 25%	1255	2075	165	+ 65%
Cela dežela	189540	225144	118	+ 18%	55258	81831	148	+ 48%

Sicer pa so posamezni okraji še dokaj močnejši v tem oziru, tako: okraj Zgornji Zeiring 17, Oberwölz

19, Judenburg 15 (Štajersko), Murau 14, Špital na Koroškem 13, Št. Vid na Koroškem 14, Slov. Bistrica

na Štajerskem 15, Ampezzo na Tirolskem 19, Landek in Sarntal na Tirolskem 17. Pa tudi nekateri okraji v naši domovini se jako odlikujejo v tem, tako okraj Vrhnika z 22·7, Zatičina z 13·9, Trebno z 13·8, Litija z 11·8, Kranjska gora z 12·5, Kostanjevica z 11·7, Radeče z 11·6, Krško z 11·2, Mokronog z 10, Metlika z 10, Ribnica z 10, Velike Lašče z 10, Rudolfovo 10.

Za naše narodno-gospodarske razmere je kaj zanimivo vedeti, za koliko je naša govedoreja v poslednjem desetletju napredovala. Da bodo posamezni okraji našo domovino zamogli presoditi to, podajem preračuneno predstoječo tabelo:

Te številke kažejo, da se je število govedi na Kranjskem v preteklem desetletju dokaj, in sicer za 18% pomnožilo. Najbolj se je pomnožila goved v pokrajini I. (Gorenjsko), in sicer za 21%, v II. pokrajini za 18%, v III. (notranjski) pa manj, in sicer za 13%. Izredno visoko število pomnožitve kaže okraj zatiški; res je, da tam se je tudi pridelovanje detelje silno, kakor nikjer drugod v deželi, pomnožilo; vendar pa mora biti pri štetvi kak pogrešek.

(Gosp. J. K. se zahvaljujem za doposlano opazko, katera me je dovedla, da sem stvar vsestransko preiskoval. Tudi meni dozdevalo se je, da je tu kaka pomota in našel sem, da mora biti pomota v tem, da veljajo številke za Metliko, katere so navedene za Črnomelj, ker ni misliti, da bi se v okraju Metliki pomnožila goved od 5430 na 10026 glav, nasprotno pa v okraju Črnomeljskem znižala od 8371 na 5335. Ko bi moje prenarajene številke smele veljati, bi podala se kot poprečna številka 44 za metliški in 56 za črnomeljski okraj. To sem naznanil tudi velesl. kmetijskemu ministerstvu. Nemogoče pa mi je, na lastno roko tako preminjati številke, katere so povzete iz uradne statistike, izdane od centralnega statističnega c. kr. ravnateljstva, ker potem se podere vsa statistika, ko bi vsakater po svojem mnenju prenarajal stavke. Žal, da smo še v začetku, še v prvih pojavih statistike ter da je ta še zelo pomanjkljiva. Upajmo, da bodo prihodnje štetve bolj natančne in vestne!)

Srednjo številko 18% od cele dežele prekoračujejo v tem še okraji: Litija, Žužemberk, Trzič, Kranjska gora in Idrija. Žal! da se je število govedi celó znižalo v okrajih Črnomelj in Postojna, in sicer za 2%, kar je jako obžalovati, ker itak uže v teh okrajih vlada velika beda vsaj vzemimo le uradni dnevnik in videli bomo, koliko javnih dražeb, v tem listu objavljenih, pripada prav na te okraje!

K temu je v črnomeljskem okraju sicer poleg občne revščine pripomogla tudi živinska kužna bolezen, ki je mnogo govedi pobrala. Naj bi sl. vlada in kmetijska družba prav na ta okraj obrnili vso pozornost ter pripomogle, da se ondotna govedoreja zboljša. Res niso ondotni pašniki kaj posebno prida, pa vendar ima ta okraj dokaj pašnikov in travnikov (17.036 oralov pašnikov in 5973 oralov travnikov in 4430 oralov pašnikov z lesom ter 11.842 oralov senožezi z lesom) in nekaj se bo še dalo doseti, ako bodo ondotni kmetovalci podpirani s podukom in z dobro plemensko govedo. Saj sem ravno kar omenjal, da prav v tem okraju pripada 350 krav na enega plemenjaka. Za ta od dežele po visokem gorovju nekako odločeni kraj bi pač morda bilo pravično in tudi umestno, ako bi se zaradi ondotne revščine izjemoma pošiljali plemenski junci brezplačno v okraj, kajti ondotni gospodarji so v ogromni večini malopremožni, da bi, če tudi po znižani ceni, kupovali plemenjakov; tudi imajo jako daleč do krajev, kjer se plemenjaki navadno prodajajo. V ta okraj je pa tudi v istini dosedaj le jako malo plemenske govedi prišlo, ki se od kmetijske

družbe iz državnih subvencij kupuje in razdeluje po deželi.

Iz uradnih zapisnikov o razdelitvah plemenske govedi razvidno je, da od leta 1869., odkar je visoko kmetijsko ministerstvo pričelo deliti podpore za povzdigo govedoreje do l. 1885. je prišlo v okraje:

Radoljica 51 belanskih bikov, 54 belanskih telic, 3 muricodolski biki in 3 muricodolske telice.

Kranjska gora 24 belanskih bikov, 17 belanskih telic.

Trzič 6 belanskih bikov, 13 belanskih telic.

Kranj 30 belanskih bikov, 63 belanskih telic in 7 muricodolskih bikov.

Loka 22 belanskih bikov, 28 belanskih telic, 12 muricodolskih bikov in 21 muricodolskih telic.

Kamnik 4 belanski biki, 15 muricodolskih bikov in 11 muricodolskih telic.

Brd 17 muricodolskih bikov, 5 muricodolskih telic in 2 belanski telici.

Okolica Ljubljana 63 muricodolskih bikov, 94 muricodolskih telic, 28 belanskih bikov in 20 belanskih telic.

Litija 6 muricodolskih bikov, 2 muricodolski telici, 1 belanski bik in 2 belanski telici.

Zatičina 13 muricodolskih bikov, 3 muricodolske telice, 1 belanski bik in 2 belanski telici.

Trebno 3 muricodolski biki in 8 muricodolskih telic.

Radeče 5 muricodolskih bikov, 1 muricodolska telica, 4 belanski biki in 1 belanska telica.

Krško 10 muricodolskih bikov in 14 muricodolskih telic.

Kostanjevica 2 muricodolska bika in 3 muricodolske telice.

Rudolfovo 17 muricodolskih bikov in 10 muricodolskih telic.

Mokronog 2 muricodolska bika in 3 muricodolske telice.

Metlika 4 muricodolski biki, 1 muricodolska telica in 3 belanski biki.

Črnomelj 1 muricodolski bik.

Kočevje 9 muricodolskih bikov, 3 telice in 3 belanski biki.

Velike Lašče 3 muricodolski biki in 2 muricodolski telici.

Ribnica 7 muricodolskih bikov in 2 muricodolski telici.

Lož 8 muricodolskih bikov.

Logatec 22 muricodolskih bikov in 12 muricodolskih telic.

Vrhnika 16 muricodolskih bikov in 2 muricodolski telici.

Postojna 14 muricodolskih bikov, 22 muricodolskih telic in 2 belanska bika.

Vipava 9 muricodolskih bikov, 10 muricodolskih telic in 1 belanski bik.

Idrija 5 muricodolskih bikov, 3 muricodolske telice, 4 belanski biki in 3 belanske telice.

Bistrica 3 muricodolski biki in 2 muricodolski telici.

Senožeče 2 muricodolska bika in 3 muricodolske telice.

Skupno torej 268 bikov in 238 telic muricodolskega, in 184 " " 277 " belanskega

plemena.

Res je, da so okraji, ki so le malo plemenjakov dobili, sami krivi, vendar mora modro postopanje vedno jemati v poštev poleg revščine tudi maloskrbnost, indolenco ljudstva, katero se skuša prav z darili odpraviti!

Upajmo, da bo naša kmetijska družba se tudi na te zanemarljive okraje ozrla in poskusila tudi ondot živinorejce k boljšemu dovesti!

Povdarjal sem, da se vendar-le še nekaj zamore doseči v črnomaljskem okraju, ako je le dobra volja, pravi navod in vstrajnost, in dandanes, ko je edina še živinoreja, ki se še splačuje gospodarjem, treba na to neumorno delovati, da se ta zboljša posebno pa v takih okrajih, ki so tako slabo oskrbljeni z dobrimi cestami, ki so skoro dan hoda oddaljeni od železnic, tako, da je za nje le živina, ki more peš hoditi daljne poti, še kaj vredna. Domoljubi v črnomaljskem okraju pa naj ne obupajo, saj je celó tužna Čičarija za 23% napredovala v število goveje živine.

Pa tudi drugi okraji naj pomnožijo govedorejo ter odločijo v to en del njiv za pridelovanje dobre umetne krme (detelje, vsejanih trav, zelene koruze, krmenske pese itd.), ker pri današnjih razmerah more naš kmetovalec le še v živinoreji najti razšitev. Z radostjo pa moram tudi priznati, da se je govedoreja na Kranjskem v preteklem desetletju ne le po številu, ampak tudi po kakovosti in dobroti zboljšala. Denarna podpora katero je kmetijsko ministerstvo po naši kmetijski družbi razdelilo po deželi, je gotovo obilno dobrega provzročila, in ko bi bile vse državne denarne podpore tako uspešno porabljene, gotovo bi postal tudi jaz iskren zagovornik takega postopanja. Da bi naši živinorejci le vstrajno in vedno po določeni poti napredovali in na to delovali, da bi posamesne pokrajine še to dosegle, da bi bila vsa goveda enakolična. Kako je to lepo pa tudi za kupčijo koristno, da se nahaja v širni pokrajini le goveda ene sorte. Tako na pr. ima cela belanska dolina le cikasto živino, ves gorenji Štajer le sivo muricodolsko goved, ves Pincgav le pincgavske cike itd. Uže sedaj prihajajo kupci iz Italije in Nemčije, posebno iz Bavarskega, po našo goved, in ko bi našli trge z lepo enakolično živino, zagotovljeni smemo biti, da bi še več jih prihajalo na naše trge. Sedaj se bliža taki enakoličnosti le Gorenjsko, krog Ljubljane je vse polno mešanice; poleg sivke, plavka, poleg te dima, poleg te črna itd. celó v enem hlevu se take razlike nahajajo. Posebno krog grajščine Fužinske se taka razlika nahaja. Silno je prav ta grajščina pripomogla, da se dokaj lepih goved v okolici nahaja.

(Dalje prihoduje)

Kmetijske novice in izkušnje.

Molža krava.

Krave molzejo v mehničnem oziru podobno temu, kakor teleta sesajo; s polno roko prijemajo seske na vimenu molzarji in z enakomernim pritiskavanjem mleko iztiskavajo. Jako napačno in še vse prepogosto v navadi je, seske jemati med dva prsta in s temi od zgoraj na zdol ribati in glodati.

Ne zadostuje pa znanje mehničnega opravljanja pri molži. Treba je še isto izvrševati razumno. — Vimen krav niso vselej pravilno razviti; kažejo dosti-krat izrastkov, bradavic, napak, kojih treba molzarju poznati ter med molžo na nje ozirati se in jim tudi primerno ravnati. Če tega ne storijo, razvadijo krave in namolzejo veliko menj, kakor če bi razumno bili ravnali.

Posebno paziti je na vime. Vajeno oko zasledi kmalu napake. Te so sprva navadno še majhne in odpravljljive brez živinodravnikar; zanemarljive pa iz-

prevržejo se v bolezn, ki časih ovirajo narejanje mleka ali je zeló zabranijo.

Ni dobro, če z molžaricami prepogosto menjavamo tako, da kravo sedaj to dekle molze, jutri pa drugo. Bolje storimo, ako pustimo eno dekle pri eni kravi dalje časa, da se ta njej privadi in tedaj zmiraj rada mleko daje. Če pa pogosto z molžaricami menjavamo, čutijo krave premembo v molzenji in začnejo mleko zadržavati. Zgodi se, da tega nihče kmalu ne zapazi, ker ne gleda na vime, ki je še napeto. Sedaj pojema mleko, krave se osušijo, akoravno jim morda obilo polagajo najboljše krme.

Zakrivila to ni nespretnost molžarjeva, ampak nevednost in ker ga nihče ni na to opozoril. Vsak kmetovalec mlekar naj torej skuša precej poizvedeti zanesljivo, kako mu je se vesti. Po tem naj podučí molžarja in molžarico. Krava vsaka bode zatem dajala se dobro molzti in dobiček gospodarjev bo mogoče velik.

Želod je dobra piča za kokoši.

Želod kot piča za kokoši se je vrlo dobro obnesel, ker po njem kokoši prav radi jajca nesó. V ta namen pobrati je v jeseni želod ter ga v krušni peči dobro posušiti in potem v moko zmleti. S to moko potresimo jed, ki jo navadno kokošim polagamo, in vspeh bode neki izvrsten.

Kako prešičem zdravilo dati.

Vsak kmetovalec, ki se je pečal z rejo prešičev, vé, kako nerada ta žival zdravila v-se jemlje. Prav lahko se pa to opravilo tako-le izvrši: Zagnati je prešiču okolo vratu zanjko, katere konec je privezati na kak kol ali drugam. Prešič od začetka na vse kriplje vleče in vpije, slednjič se pa vda v svojo osodo. Potem je vzeti star čevlji, ki ima tam, kjer imajo biti prsti, luknjo. Ta čevlji z luknjo naprej potisnemo kolikor le mogoče daleč prešiču v gobec. Prešič začne čevlji prežvekovati in iz njega sesati in pije pri tej priliki radovoljno vsako zdravilo, ko jo po liju skozi čevlji vlijemo.

Kako rezati vrbinje za košarstvo.

Vrbinje ali bekino šibje režejo takrat najbolje, kedar je slednje uže dovolj ulesnelo in listje zgubilo, tedaj od srede oktobra naprej, vendar ne dalje kakor konec meseca aprila. Pozneje rezati ne kaže, ker je šibje uže preveč muzevno. Deblo trpi in šibe niso več tako dobre, kakor poprej. Nekateri režejo šibje, kedar beke prvič v mezgo pridejo, ker se tedaj laže daje lupiti in precej, vendar šibje v tem slučaju menj ugaja košarjem. Meseca decembra in januarja režejo šibje, katerega ne mislijo lupiti.

Kjer ne jemljejo ozira na muzevnost, kaže ob enem času vse porezati ali posekati: količe, šibe za vezitev, šibe za košarstvo in močnejše kole. Tako je menj stroškov in koli so boljši, menj poškodovani, kakor če ob različnih časih vrbe obsekavamo. Na dalje laglje razvrstujemo in odbiramo količe, vezitevsko in košarsko šibje in večje kole po rezanji, kakor med njim na deblih. Za količe, s katerimi nameravamo narejati nove nasade, treba nabirati najlepših izrastkov. Sledijo naj dobre šibe za košarstvo in slabše za vezitev. Napačne so tiste šibe, ki so razraščene, na skorji poškodovane ali ob koncih suhe. Razrastki in suhi konci se odrežejo med odbiranjem. Reže naj se z ostrim nožem gladko, brez skaln, kratko in blizu na deblu. Zato se delavcem ne plačuje povprek za delo, ampak od dneva. Delavci morajo biti delu privajeni in vedno nadzorovani. Šibe se povežejo rahlo v snopiče in postavijo na solnce, da je snopič naslonjen na snopič. Proti

mokroti jih je treba varovati in pred dežjem pod streho djati. V 14 dneh do 3 tednov so posušene in se potem založijo v zmerno suhih prostorih. Šibe za poznejše sušenje se trdno zložijo v skednih ali kolarnicah, da veter po njih ne vleče.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 5 Naznanite mi v prihodnjem listu kako sredstvo, da se mi dobro očisti letošnji jabolčni mošt. (Mat. Z. v Smokuču.)

Odgovor. Vzrok, da se Vaš jabolčnik ne očisti, zamore biti ali njegova premajhna moč, to je, primanjkanje onega dštela v mou, kateri vpijani ali pa ste prepozno mošt pretočili.

Ako ste mošt prepozno pretočili, zamorete ga sedaj popraviti, če ga v primernem času še dvakrat pretočite, če imate pa čas, pustite ga toliko časa pri miru, da se očisti.

Očistiti ga zamorete tudi z jajcovim beljakom, kako, to Vam pové vsak količkaj skušen gostilničar na Bledu. Čiščenje z beljakom ali pa z ribjim klejem prenese pa le dovelj močan mošt, kar pa Vaš gotovo ni, kajti jabolčnik sam na sebi je vedno slaboten. Zato je priporočati z jabelki skupaj zmečkati tudi hruške, ali pa jabelniku samemu pridjati špíríta ali pa sladkorja. Ako sam špirit pridenemo, obdrži jabelčnik predolgo njegov okus, zato je dobro tudi ob enem dodati sladkorja.

Po mojem mnenji je Vaš jabolčnik preslab in jaz Vam svetujem to-le narediti: Dajte Vaš mošt v gorko shrambo, a varujte, da se Vam ne scika (in ne postane jesihovo kisel). Na vsak hektoliter jabolčnika dajte preko 1 kilogram dobro zmečkanih jabelk ali pa hrušek, še bolje pa, če imate kaj grozdja. Potem dodenite na vsak hektoliter mošta 1 liter špíríta in 2 kilograma sladkorja (cukra). Špirit mora biti najboljši, ki ga dobite v prodajalnici. Sladkor dajte dobro zdrobiti, in potem ves mošt z vsem vred dobro premešati. Tak mošt bode začel kipeti (vreti), se ve da pa le, če je dovelj na toplem. Na vsak način bode ga treba dati sedaj v zakurjeno shrambo. Ko enkrat kipenje (kuhanje) poneha, treba ga je potočiti ter shraniti v hladno klet. Ako naredite z Vašim moštom tako, bode boljši kakor vsak hruševac in močen kakor vino. To-liko časa ga pa pustite ležati pretočenega, da zgubi okus po špírítu. Zboljšanje vsacega hektolitra stalo Vas bode preko 1 gold. 20 kr.

Vprašanje 6. V naši cerkvi nahajajo se na zidu zlasti v kotih neki prav neprijetni madeži od vlage, kateri se z navadnim belilom in barvilom nikakor popolnem odpraviti ne dajo. Je li kako zanesljivo sredstvo za njih odstranjenje (razen novega ometa) Vam znano? V tem slučaju prosim, da to v „Novicah“ priobčiti blagovolite, ker bi gotovo s tem ne le meni, ampak tudi še marsikomu drugemu vtregli. (A. D. na Čr-nem vrhu.)

Odgovor. Vлага temelja gre skozi temeljni zid na kviško, raztopi soli, ki so v zidu, to je, v kamenju in malti, in tako nastanejo kisline, ki zopet naprej razkrojujejo zidovje. Pri tem razkrojenji narejene soli stopijo iz zidú ter se nabirajo zunaj njega. Najboljši varstvo proti tej nadlogi je pravo izbiranje kamenja, s katerim zidamo. Kamenje mora biti tako, v katerem ni nič tacihi soli. Ako je pa enkrat zid narejen, ne pomaga družega kakor izsušenje temelja. Dež ne škoduje nič, a mokra zemlja pod temeljem je škodljiva. Sušenje bi Vam tako-le priporočali: Temeljni zid je

treba odkopati, ves poškodovan zid je obbiti, to je, namet odstraniti. Zid naj se potem dobro izsuši, kar se dá s tem pospešiti, da skozi njega nekaj lukenj naredimo. Ko je enkrat zid suh, očistite ga, zazidajte luknje z opeko ali z dobrim kamenjem ter ga omečljite s cementom. Na mesto zemlje (prsti) pa prisujte k temelju debelo, suho kamenje, skozi katero vlačnosti vedno izpuhteti zamore. Tudi, kar je temeljnega zidu v zemlji, je treba s cementom ometati.

Družbeni novičar.

Seja glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe

dné 7. novembra 1886.

Ker je odbor obravnaval reči, ki zadevajo državno podporo, navzoč je bil pri seji vladni zastopnik gosp. c. kr. vladni svétnik Josip Dralka.

Seji predsedoval je družbeni predsednik gospod Gustav grof Thurn, navzoči so bili gosp. podpredsednik Jos. Fr. Seunig in gg. odborniki: Kastelic, Lenarčič, Murnik, Povše, Robič, Witschl, Wurzbach in družbeni tajnik gosp. Gustav Pirc, ki je ob enem zapisnikar.

Odseka za živinarstvo predlogi zastran razdelitve plemenskih ovac, ki so nakupljeni iz državne podpore, glavni odbor odobri.

Glavni odbor vzame na znanje poročilo tajnikovo, da je c. kr. kmetijsko ministerstvo odobrilo odborov načrt o razdelitvi letošnje državne podpore za šolske vrte, ter sklene podporo, ki jo je imel dobiti gospod učitelj Klinar za šolski vrt v Šentvidu pri Cirknici, dati ravno tem učitelju kot donesek k ureditvi novega šolskega vrta v Hrušici pod Ljubljano, kamor je imenovani učitelj prestavljen.

Odsekove predloge zastran porabe prostorov na posestvu kmetijske družbe na Poljanah odbor odobri, ter naroča predsedništvu, da z blagovoljno strokovnjaško podporo gosp. dr. vit. Bleiweisa odstrani ves inventar prejšnje živinozdravniške šole, ki je brez vrednosti.

Zastran slabe ograje okolo družbenega posestva na Poljanah naroča glavni odbor tajniku, da stavi v prihodnji seji primerne nasvete.

Odsek za vinarstvo ki je imel 27. oktobra sejo, posvetoval se je o odgovoru na c. kr. deželno vlado zastran tečajev za požlahtnjevanje trt ter je izdelal dopis, kojega glavni odbor odobri.

Ker je c. kr. deželna vlada v posebnem dopisu poročala, da se zapazuje v gorenjski pokrajini pešanje živinarstva, posvetoval se je dne 23. oktobra odsek za živinarstvo o tej prikazni, zato predlaga glavnemu odboru sledeče:

1. Glavni odbor prizna nujno potrebo deželne postave za uredbo plemenskih bikov ter naj zarad tega prosi c. kr. deželno vlado, da taista blagovoli predložiti deželnemu odboru kranjskemu to postavo v končno sklepanje, ob enem naj pa glavni odbor tudi deželnemu odboru razloži živo potrebo take postave, zato, da on vpliva na to, da se ta prepotrebna deželna postava vendar enkrat sklene in potem v prid govedoreji tudi skrbno izvršuje.

2. Potovalni učitelj se naprosi, da pri vsaki pri-liki pri svojih predavanjih povdarja in prepričuje go-spodarje o veliki koristi take postave.

Glavni odbor te odsekove predloge odobri.

C. kr. deželna vlada praša glavni odbor za mnenje v zadevi prošinj treh občin, zastran dovoljenja ozi-roma preložitve semnje. Glavni odbor sklene:

1. prošnjo občine Bohinjske Bistrice za dovoljenje semnja 1. maja in 18. oktobra vsako leto, priporočiti,
2. prošnjo občine Črmošnice za preložitev enega semnja na drugi dan in dovoljenje dveh novih semnje ne priporočati, in

3. prošnjo občine Kranjskogorske, za preložitev enega semnja iz dne družega ponedeljka v oktobru na soboto pred sv. Mihielom in za dovoljenje prvega semnja na torek po veliki noči, priporočati.

Prošnjo okr. šolskega sveta na Rakeku za podporo šolskemu vrtu glavni odbor ne more vslišati.

Razglasilo.

Na podstavi deželnega zakona z dne 18. februarja 1885. l. (dež. zak. št. 13) se s tem splošno naznanja, da morajo posestniki žrebcev, kateri hočejo v prihodnji skakalni dobi spuščati svoje žrebce za plemenitev tujih kobil, zglasiti te svoje žrebce najpozneje

do 1. decembra t. l.

pri političnem okrajnem oblastvu, v čigar okolišči se nahaja stajališče žrebčev.

Zglasilo se more izvršiti pismeno ali ustno, ob enem pa je naznaniti ime in priimek, potem stanovišče žrebčevega posestnika, kakor tudi pleme, starost, barva in stajališče žrebčev. Za žrebce sploh pod 4 leti in za nöriske žrebce pod 3 leti se ne dajejo dopustila za skakanje.

Kje in kedaj bode izborna komisija zglašene žrebce pregledavala in za nje dajala dopustila, dá se ob svojem času na znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani 28. oktobra 1886.

C. kr. deželni predsednik:

Winkler l. r.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne januarja 1887. leta.

S podukom v podkovstvu združen je tudi nauk o ogledovanju živine in mesa. Kdor želi biti sprejet v podkovsko šolo, mora se izkazati:

1. S spričevalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika izučil;

2. z domovinskim listom;

3. s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega obnašanja, in

4. da zna brati in pisati slovensko.

Revni učenci zamorejo tudi dobiti štipendijo po 60, oziroma 50 forintov.

Prosilci za štipendijo imajo predložiti:

1. ubožni list,

2. spričevalo poštenega obnašanja, in

3. potrdilo, da so uže dve leti za kovaške pomočnike delali. Prošnje z dotičnimi spričevali imajo poslati vsaj do 15. decembra glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola traja do konca junija 1887. leta. Kdor preskušnjo dobro prestopi, more po postavi od 1873. leta patent podkovskega mojstra dobiti, ker sedaj brez preskušnje nihče ne more postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen, vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stano-

vanje ter potrebne šolske knjige. Stanovanje dobijo učenci za majbno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglašé vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na spodnih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo v podkovstvu izučeni kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih ogledovalcev živine in mesa, toraj naj bi županstva svojo skrb obračala v to, da dobi vsaka občina vsaj enega dobrega kovača in ogledovalca živine in mesa.

Grof Thurn-Valsassina,

prvosodnik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli vršile se bodo dne 27. in 28. decembra t. l., in sicer: 27. decembra skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso obiskavali podkovske šole, 28. decembra pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesá. Kovači, kateri se hočejo podvreči tej skušnji, naj se oglašé pri podpisnem vodstvu, do 15. dne decembra t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani

dne 27. oktobra 1886.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Tržne cene.

V Kranji, 11. novembra 1886.

Na današnji trg je došlo 669 glav goveje živine in 380 prešičev.

	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, hektol.	6	50	Ajda, hektol.	4	55
Rež,	5	20	Slama, 100 kil	1	80
Oves	2	92	Seno,	2	10
Turšica	5	36	Špeh, fr. kila	—	56
Ječmen	5	04	Živi prešiči, kila	—	—

V Ljubljani, 3. novembra 1886.

Povprečna cena.

	Trg	Magaz.		Trg	Magaz.
	gl.	kr.		gl.	kr.
Pšenica, hektol.	6 82	7 58	Sur. maslo, kila	85	—
Rež	4 71	6 30	Jajca, jednc.	3	—
Ječmen	4 22	5 —	Mleko, liter	8	—
Oves	2 92	3 10	Gov. meso, kila	64	—
Soršica	—	6 60	Telečje meso,	56	—
Ajda	3 74	4 95	Prešič. meso,	58	—
Proso	4 44	5 —	Koštrun	30	—
Koruza	5 04	5 30	Kurecina, jedna	40	—
Krompir, 100 kil	2 87	—	Golobje, jeden	18	—
Leča, hektoliter	10 —	—	Seno, 100 kil	2 68	—
Grah	8 —	—	Slama,	2 68	—
Fižol	10 —	—	Drva, trde, sež.	6 50	—
Gov. mast, kila	—	90	" mehke, sež.	4 20	—
Svinska mast	—	68	Vino, rud., 100 l.	—	24
Špeh, fr.	—	64	" belo, "	—	20
" prek. "	—	68			